

Нереп О. Б.,

*кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри української мови
Державного вищого навчального закладу
«Ужгородський національний університет»
м. Ужгород, Україна*

ПОПУЛЯРИЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В ЄВРОПІ: ЛІНГВІСТИЧНІ СТРАТЕГІЇ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Сучасна архітектура міжнародних відносин визначається не лише жорсткою силою або економічними перевагами, а й здатністю держав транслювати власні смисли через інструменти культурної дипломатії – важливого елементу української зовнішньополітичної стратегії, дієвого інструменту у формуванні позитивного іміджу держави, ключового фактору у сприянні взаєморозумінню, розвитку та мирному вирішенню конфліктів у світі (пор. [4, с. 67]). У цьому контексті українська мова перетворилася з факультативного атрибута на фундаментальний інструмент забезпечення онтологічної безпеки та суб'єктності держави на світовій арені. Проте протягом тривалого часу вона розвивалася безсистемно, що вимагає переосмислення лінгвістичних стратегій, які використовуються для її популяризації в Європі.

Агресія РФ стала каталізатором тектонічних зрушень у сприйнятті української ідентичності і загострила потребу репрезентації і формування образу України в міжнародній спільноті засобами культури [3; 5]. Сьогодні мова є об'єктом «сек'юритизації» – процесу, за якого вона стає питанням національної безпеки та культурного суверенітету. Потреба у відмежуванні від російського імперського дискурсу та інтеграція України до європейського простору роблять розробку ефективної лінгвістичної стратегії критично важливою.

Метою дослідження є аналіз еволюції лінгвістичних стратегій української культурної дипломатії, дослідження механізмів формування національного іміджу через модель “strategic self” та визначення перспективних напрямів популяризації мови в цифровому та академічному середовищах.

Теоретичну базу дослідження становлять праці Л. Мовчун та співавторів, які аналізують роль нових медіа у функціонуванні української мови під час сучасних конфліктів [7]. Важливими є також звіти та платформи ключових інституцій: Українського інституту [5], та Українського інституту книги (програма “Translate Ukraine” [2]).

Ключовими установами популяризації мови є Український інститут (UI), що розширює мережу закордонних представництв, та Український інститут книги, який забезпечує присутність українського слова без посередництва російської мови.

Сучасна дипломатія базується на моделі “Strategic Self” (Стратегічне Я), що включає два вектори:

1. Projecting Self (Наратив солідарності): Спрямований на інтеграцію в західний ціннісний простір через використання інклюзивних займенників («ми, європейці») та лексики стійкості (resilience, agency).

2. Distancing Self (Лінгвістична деколонізація): Полягає у радикальному відмежуванні від імперського дискурсу через корекцію топоніміки (кампанія “Kyiv not Kiev”) та деконструкцію міфу про «один народ».

Ядром лінгвістичної стратегії є деколонізація вербальних кодів. Це проявляється у створенні автономних кафедр “Ukrainian Studies” замість загальних “Slavic Studies”, що утверджує самодостатність української системи. Важливим елементом є впровадження в міжнародний обіг неперекладних концептів, таких як *воля* (Volya) та *гідність* (Hidnist), а також слів, що транслюють емоційний досвід війни (Tryvoha, Ukryytya).

Мовна дипломатія успішно адаптувалася до нових медіа. Проекти Ye-Mova [1] та Ukraïner [8] використовують сторітелінг для навчання мови в контексті культури. TikTok-дипломатія через віральні відео формує привабливий образ мови серед молоді. Окремим напрямом є запуск понад 30 українськомовних аудіогідів у найбільших музеях світу (Лувр, Ватикан), що утверджує статус української як світової мови культури.

Сучасний український «голос» (tone of voice) характеризується прямою, ціннісним універсалізмом та візуально-вербальним синтезом (наприклад, естетика “Be Brave Like Ukraine” [6]).

Проведений аналіз дозволяє стверджувати, що лінгвістична стратегія України еволюціонувала від репрезентації «традиційної культури» до стратегічного маркетингу наративів. Для подальшого успіху необхідно:

1. Нейтралізувати ризик «емоційної втоми», зміщуючи акценти з теми страждання на тему інновацій та майбутнього.

2. Забезпечити технологічний суверенітет через розробку власних мовних моделей ШІ.

3. Готувати інфраструктуру для набуття українською мовою статусу офіційної мови ЄС.

Українська мова в Європі сьогодні – це символ демократичного спротиву та невід’ємна частина майбутньої спільної європейської ідентичності.

Список використаних джерел:

1. Є-мова. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://emova.org.ua/>
2. Програма підтримки перекладів “*Translate Ukraine*”: вебсайт / Український інститут книги. URL: <https://book-institute.org.ua/uk/projects/translate-ukraine>
3. Розумна О. Культурна дипломатія України стан проблеми перспективи. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2016-09/kultu_dupl-26841.pdf
4. Руднева А., Мальована Ю., Арсенюк М. Культурна дипломатія як інструмент формування іміджу України. *Регіональні студії*. 2024. С. 63–67.
5. Стратегія українського інституту 2020–2024. URL: <https://ui.org.ua/strategy2020-2024/>
6. Be Brave Like Ukraine : комунікаційна кампанія. Banda Agency. 2022. URL: <https://brave.ua/>.
7. Movchun L., Didenko N., Katerynych P., Deneka M., Yuldasheva L. Functioning of the Ukrainian Language as State: The Role of New Media in Modern Conflicts. *Studies in Media and Communication*. 2023. Vol. 11, No. 7. P. 113–123.
8. Ukraïner. Експедиція Україною : медіаплатформа. URL: <https://ukraïner.net/>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-621-1-49>

Петриченко А. П.,

молодший науковий співробітник

Відділу захисту прав ІВ

Науково-дослідного інституту інтелектуальної власності

Національної академії правових наук України

м. Київ, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ВЛАСНОГО ІМЕНІ ТА ПРІЗВИЩА У ВІДНОСИНАХ НАБУТТЯ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ НА ТОРГОВЕЛЬНУ МАРКУ В ЄС ТА США

Незважаючи на те, що Європейська конвенція про захист прав людини [1] та Міжнародний пакт про громадянські і політичні права [2] безпосередньо не відносять право на ім'я (прізвище) людини до прав, гарантованих ними, практика Комітету з прав людини Організація об'єднаних націй (ООН) та Європейський суд з прав людини (ЄСПЛ) беззаперечно встановлює таке право. Зокрема, у знаковій справі Coeriel